

- Notes : 1. Attempt all questions.
2. All questions carry equal marks.

1. Explain the pragmatism in education in the context of Dr. Ambedkar thought. **16**

OR

Explain Idealism in Education in the context of Dr. Ambedkar's thought.

2. Explain the visions of Dr. Ambedkar on Education. **16**

OR

Explain the Dr. Ambedkar thought on Higher Education.

3. Write notes: **16**

- a) The problem of Education of Deprived and Backward classes.
b) Dr. Ambedkar's message for student.

OR

- c) Dr. Ambedkar's message for teacher.
d) Dr. Ambedkar's expectation from teacher and student.

4. Write notes: **16**

- a) The Educational works of Jyotirao Phule.
b) Educational works of Dr. Ambedkar.

OR

- c) Educational works of Chhatrapati Shahu Maharaj.
d) Educational thought of Jyotirao Phule.

5. Write notes **any four**. **16**

- a) Dr. Ambedkar's thought on primary education.
b) Jyotirao Phule and women education.
c) Educational thought of Chhatrapati Shahu Maharaj.
d) Morality and education.
e) Naturalism and education.

*****

- सूचना :- 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांच्या संदर्भात शिक्षणातील कार्यवाद स्पष्ट करा. 16
- किंवा**
- डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांच्या संदर्भात शिक्षणातील आदर्शवाद स्पष्ट करा.
2. शिक्षणावर डॉ. आंबेडकरांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. 16
- किंवा**
- उच्च शिक्षणावर डॉ. आंबेडकरांचे विचार स्पष्ट करा.
3. टिपा लिहा. 16
- अ) वंचित आणि मागासलेल्या वर्गाच्या शैक्षणिक समस्या.
ब) विद्यार्थ्यांकरीता डॉ. आंबेडकरांचा संदेश.
- किंवा**
- क) डॉ. आंबेडकरांचा शिक्षकांकरीता संदेश.
ड) डॉ. आंबेडकरांच्या शिक्षक आणि विद्यार्थ्यांकडून अपेक्षा.
4. टिपा लिहा. 16
- अ) ज्योतीराव फूलेचे शैक्षणिक कार्य.
ब) डॉ. आंबेडकरांचे शैक्षणिक कार्य.
- किंवा**
- क) छत्रपती शाहू महाराजाचे शैक्षणिक कार्य.
ड) ज्योतीराव फूलेचे शैक्षणिक विचार.
5. टिपा लिहा कोणत्याही चार वर. 16
- अ) प्राथमिक शिक्षणावर डॉ. आंबेडकरांचे विचार.
ब) ज्योतीराव फूले आणि स्त्रि शिक्षण.
क) छत्रपती शाहू महाराजाचे शैक्षणिक विचार.
ड) नैतिकता आणि शिक्षण.
इ) निसर्गवाद आणि शिक्षण.

*****

- सूचनाएँ :- 1. सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2. सभी प्रश्नों को समान अंक है।

1. डॉ. आंबेडकर के विचारों के संदर्भ में शिक्षा में कार्यवाद स्पष्ट किजिए। 16
अथवा
डॉ. आंबेडकर के विचारों के संदर्भ में शिक्षा में आदर्शवाद स्पष्ट किजिए।
2. शिक्षा पर डॉ. आंबेडकर का दृष्टिकोण स्पष्ट किजिए। 16
अथवा
उच्च शिक्षा पर डॉ. आंबेडकर के विचार स्पष्ट किजिए।
3. टिप्पणी लिखिये। 16
अ) वंचित और मागास वर्ग की शैक्षणिक समस्या।
ब) विद्यार्थियों को डॉ. आंबेडकर का संदेश।
अथवा
क) डॉ. आंबेडकर का शिक्षकों को संदेश।
ड) डॉ. आंबेडकर को शिक्षक और विद्यार्थी के तरफ से अपेक्षाएँ।
4. टिप्पणी लिखिए। 16
अ) ज्योतीराव फूले के शैक्षणिक कार्य।
ब) डॉ. आंबेडकर के शैक्षणिक कार्य।
अथवा
क) छत्रपती शाहू महाराज के शैक्षणिक कार्य।
ड) ज्योतीराव फूले के शैक्षणिक विचार।
5. टिप्पणी लिखिए किन्हीं चार पर। 16
अ) प्राथमिक शिक्षा पर डॉ. आंबेडकर के विचार।
ब) ज्योतीराव फूले और महीला शिक्षा।
क) छत्रपती शाहू महाराज के शैक्षणिक विचार।
ड) नैतिकता और शिक्षा।
इ) निसर्गवाद और शिक्षा।

*****

